

Nachtvlinders in de schijnwerper

Nachtvlinders belicht

Ruim 90% van alle vlinders op aarde is geen dagvlinder maar een nachtvlinder. Dat geldt zeker ook voor de vlinders in Nederland. De meeste nachtvlinders zijn 's nachts actief en daardoor aan ons menselijke oog onttrokken. Ze hebben vaak fraaie vleugelpatronen en soms ook prachtige kleuren. Een paar soorten bezorgen ons af en toe overlast, maar bovenal spelen nachtvlinders een belangrijke rol in de natuur: als planteneters (de rupsen), als voedsel voor vogels, vleermuizen en andere insecten, of als bestuiver. Planten en dieren kunnen voor hun voortbestaan zelfs afhankelijk zijn van nachtvlinders.

Nachtvlinders komen in alle agrarische, stedelijke en natuurgebieden in Nederland voor. Het gaat echter niet goed met deze insecten in ons land. Net als in andere delen van Europa is er sprake van een alarmerende achteruitgang van veel soorten. Een voorlopige Rode Lijst van de zogenoemde macronachtvlinders geeft een verontrustend beeld. Van de 841 soorten in Nederland is 47% in meer of mindere mate bedreigd en 8% acuut in gevaar; 8% is zelfs al uit ons land verdwenen. Een belangrijk onderdeel van de natuur is dus bezig te verdwijnen. Onderzoek naar de oorzaken en consequenties van de achteruitgang van nachtvlinders is noodzakelijk om eventueel maatregelen te treffen. Daar moeten veel mensen bij betrokken worden: van de onmisbare waarnemers in de natuur tot terreinbeheerders en beleidsbepalers. Het is hoog tijd dat nachtvlinders, net als dagvlinders, een prominente rol krijgen in het Nederlandse en Europese natuurbeleid.

Nachtvlinders belicht

Nachtvlinders belicht

Willem Ellis
Dick Groenendijk
Mathilde Groenendijk
Ties Huigens
Maurice Jansen
Jippe van der Meulen
Erik van Nieukerken
Rob de Vos

Dynamisch, belangrijk, bedreigd

Voorganger(s)

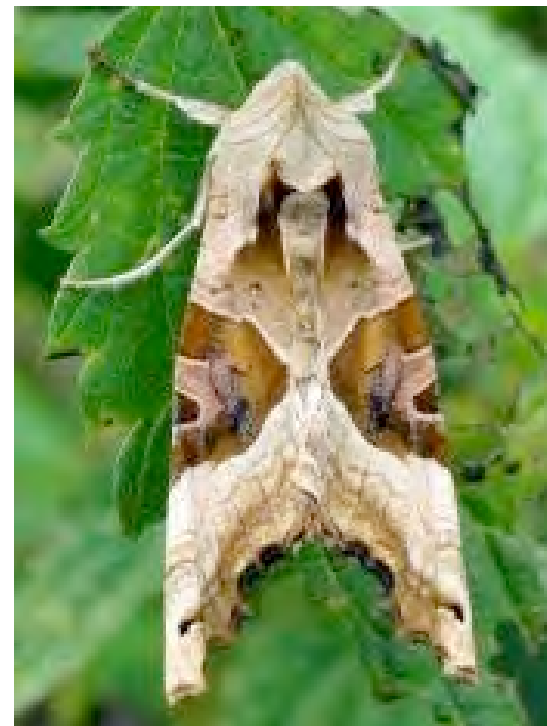
Minuscule vijanden van vlinders

Natuurlijke vijanden van vlinders

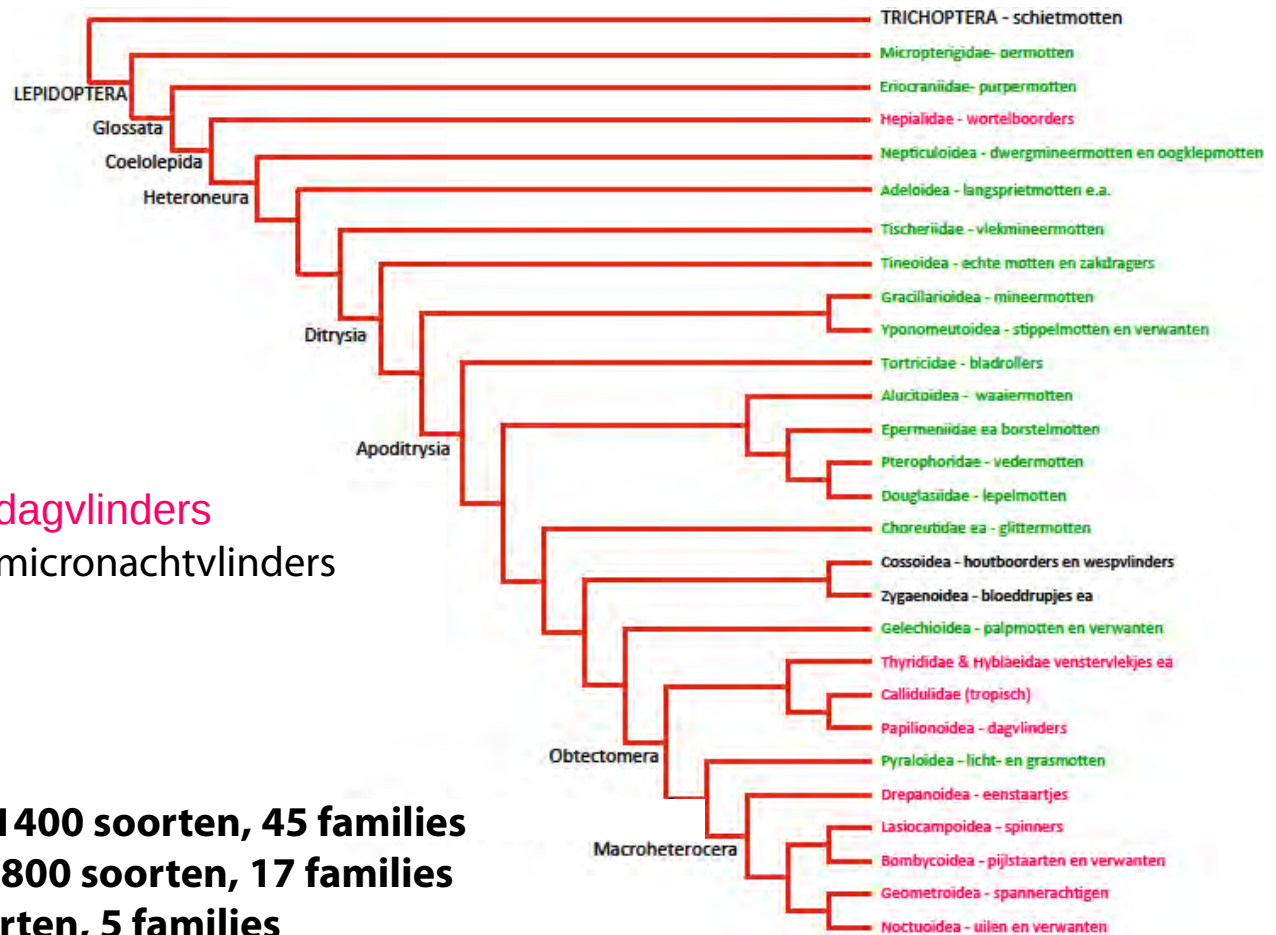

Meeliften met nachtvlinders

Vlinders

Micronachtvlinders

Macronachtvlinders en dagvlinders

Macronachtvlinders en micronachtvlinders

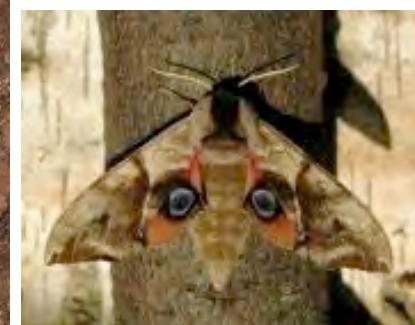
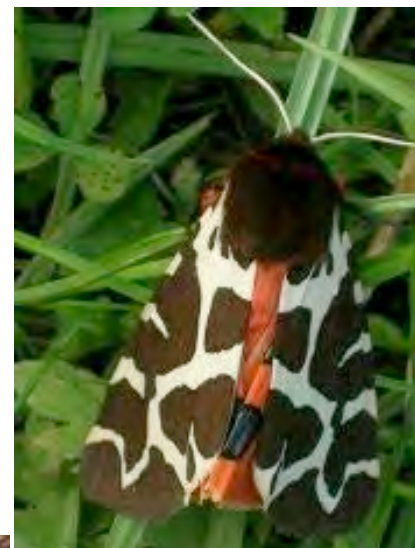
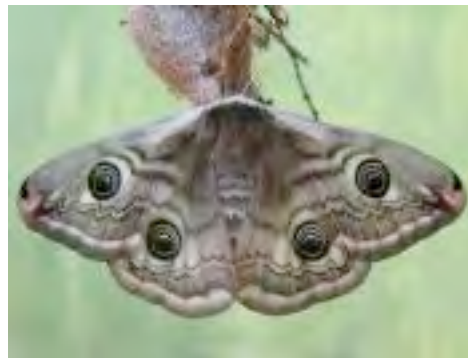
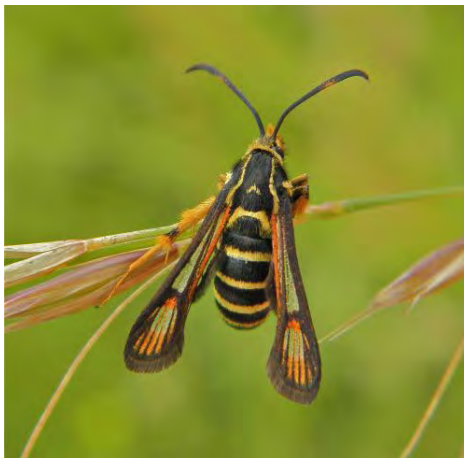

Micronachtvlinders > 1400 soorten, 45 families

Macronachtvlinders > 800 soorten, 17 families

Dagvlinders < 100 soorten, 5 families

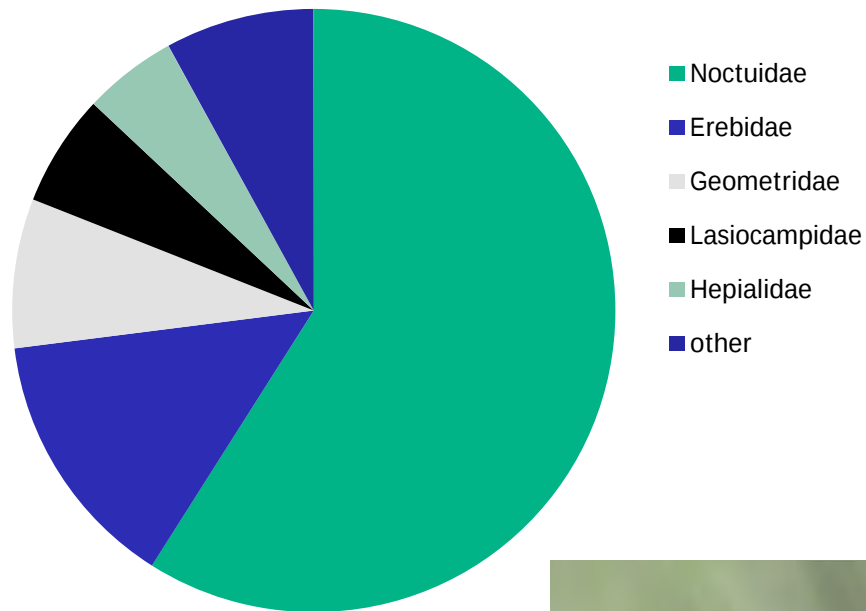
Schone macronachtvlinders

Kleine knagers/grazers

Voedsel voor vleermuizen en vogels

Voedsel voor andere insecten

Bestuivers

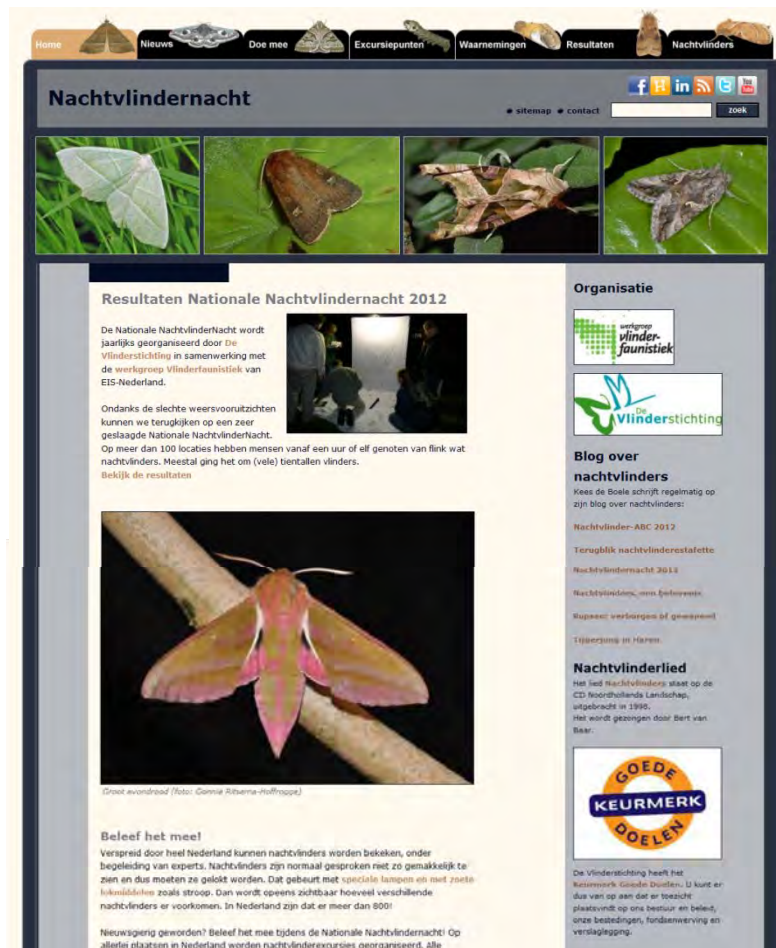

Stand van zaken in Nederland

- Database 'Noctua' (ruim 3,5 miljoen waarnemingen)
- Macro's (www.vlindernet.nl) en micro's (www.microlepidoptera.nl)
- Beheer Werkgroep Vlinderfaunistiek (EIS-Nederland) en De Vlinderstichting
- 'Noctua': genius Willem Ellis
- Waarnemingen op licht (lamp & laken of lichtval), smeer en anderzijds

Enorme toename aantal waarnemingen

Nationale Nachtvlindernacht 2013

De volgende Nationale NachtvlinderNacht is op **vrijdag 6 september 2013**

www.vlindernet.nl

Vlindernet

Welkom op Vlindernet

Dé informatiebron voor alle in Nederland voorkomende dagvlinders en macronachtvlinders, samengesteld door en onder redactie van De Vlinderstichting en de Werkgroep Vlinderfaunistiek.

Zoekfuncties

late heide-uil

Zoek via:

- Wetenschappelijke naam
- Systematische lijst
- Foto-overzicht vlinders
- Foto-overzicht rupsen
- Vlinderzoeksysteem
- Rupsenzoeksysteem
- Nachtvlinderverwachting
- Dagvlinderverwachting

Laatste nieuws

- Schitterende natuur miljoenenlijntje belicht
- Pop gaat ondergronds

Arbeidsproject

[meer lezen deze rubriek]

speciale aandacht voor de onderstaande soort (klik op de foto).

zwartruikewinterfl (Comida rubiginosa)

Foto: Bob van de Dijk
Bunnell - 12 november 2008

Berieuwd welke rupsen er op dit moment te zien zijn?

Kijk dan eens op de pagina: rupsen die veel worden waargenomen.

Laatste wijziging: 3 december 2012

Vlindernet

late heide-uil (*Xestia agathina*)

Familie: uilen (NOCTUIDAE)

meer informatie over deze familie

Kenmerken

Voorvleugelengte: 14-16 mm. Een vast kenmerk bij deze soort getekende testasoort is de kleine lichte strokleurige, tamelijk langwerpige ringvlek in de zwarte wigvormige vlek op de voorvleugel. Langs de voorrand ligt een brede lichtgekleurde strook. De dunne donkere, aan de binnenzijde licht afgezette binnenste dwarslijn is diep getand, maar vaak onduidelijk. Aan de binnenzijde van de golflijn bevinden zich pijlvormige vlekken. De kleur van de voorvleugel varieert van licht grijsachtig bruin via roodachtig bruin tot bijna zwart en is gemarmerd met roodachtig bruin of bestoven met grijs of wit. Het mannetje heeft licht gevoerde antennen.

Gefieldende soorten

Zie de **grauwvleuvel** (*Euxoa tribos*) en de **grauwvleuvel** (*Lycophotia porphyrea*).

Vaartsoorten

Een zeldzame soort die verspreid voorkomt in de oostelijke helft van het land.

Habitat

Vochtige heiden.

Waardplanten

Struiken en dophen.

Vlieglijf en gedrag

Half augustus-eind september in één generatie. De vlinders komen zowel op licht als op smeer en bezoeken bloemen, vooral die van struiken. In de schemering en opnieuw later in de avond kunnen ze vliegend boven de heide worden waargenomen.

Levenscyclus

Rups: augustus-juni. De rups foerageert 's nachts op de jonge uitlopers van de waardplant en verbijgt zich overdag laag bij de grond. De soort overwintert als jonge rups en verpoot zich in de strooisellaag of losse aarde.

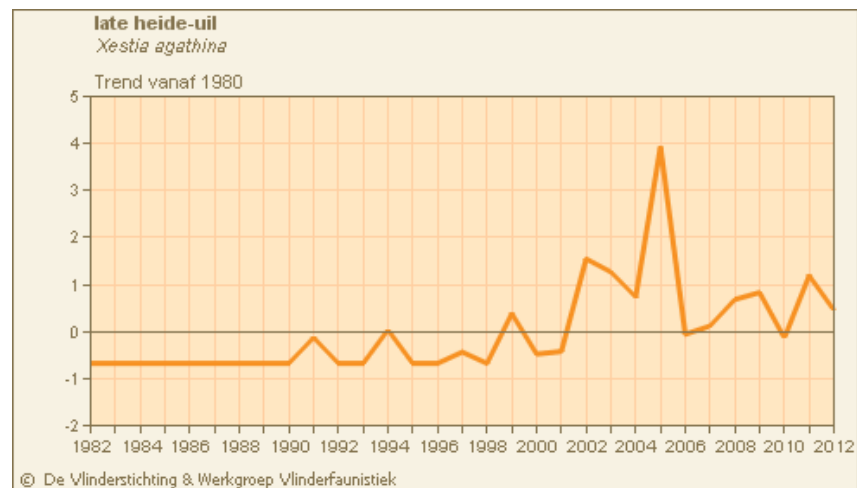
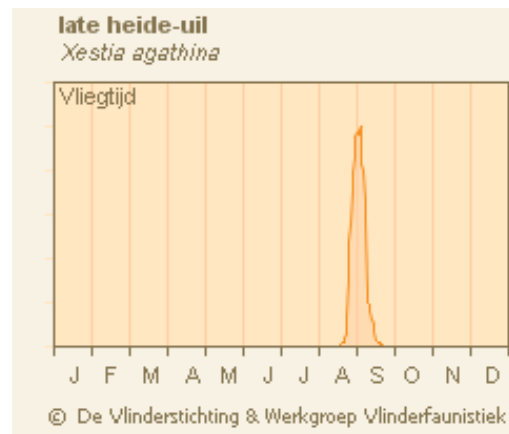
Laatste wijziging: 27 oktober 2013

De kaartjes en diagrammen van de nachtvlinders op Vlindernet zijn gebaseerd op de waarnemingen uit 'Noctua', het gegevensbestand van De Vlinderstichting en de Werkgroep Vlinderfaunistiek, dat is samengesteld uit waarnemingsbestanden van onder andere:

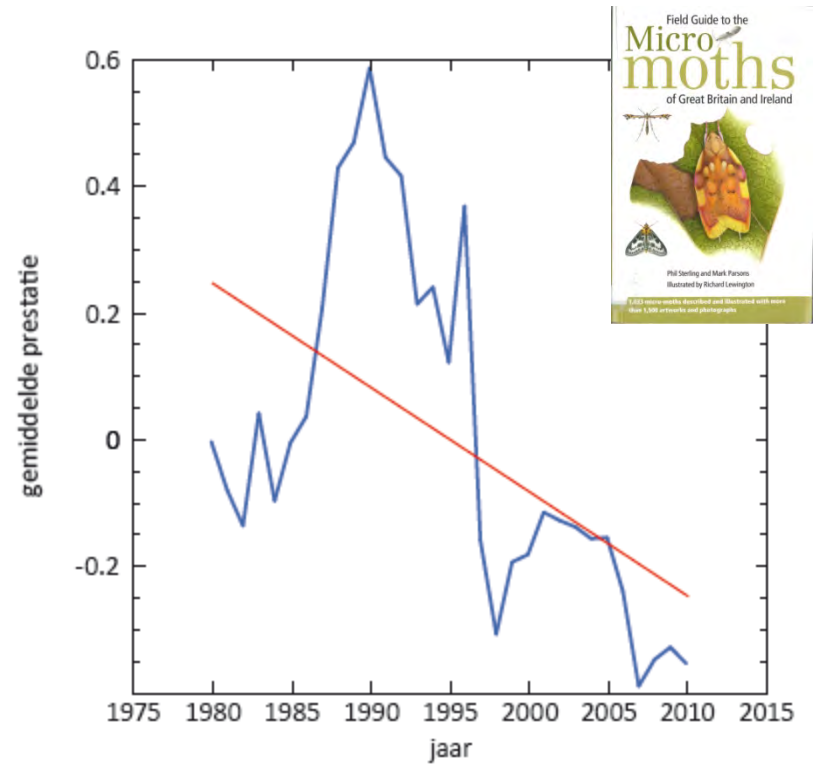
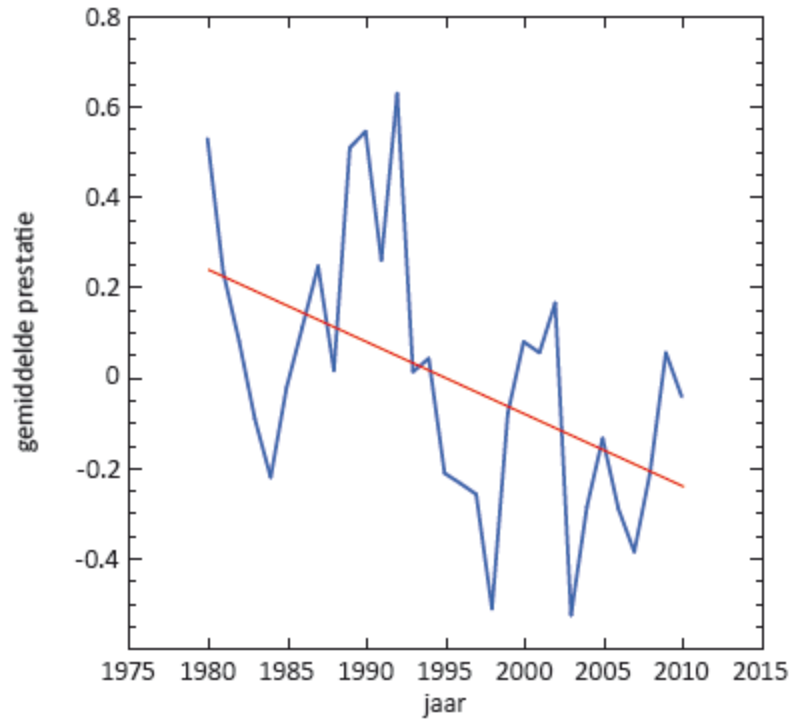
Waarneming.nl

N.B. Het ontbreken van stippen op de kaart betekent niet per se dat de soort op de betreffende locatie niet voorkomt. Het kan ook betekenen dat de soort er wel is waargenomen, maar dat een ingevulde waarneming nog niet is gevalideerd, of dat we van die plek (nog) geen waarnemingen voor Noctua ontvangen hebben.

www.vlindernet.nl

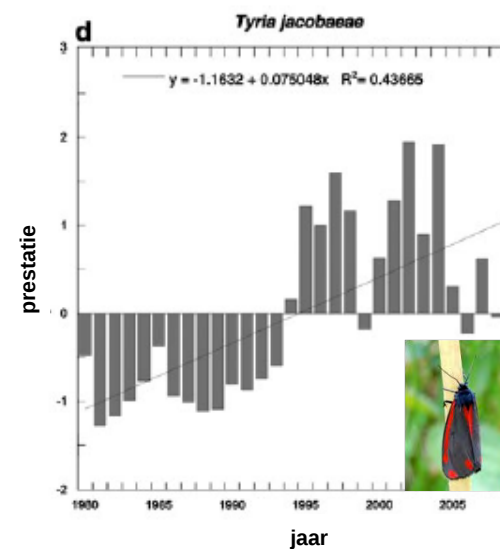
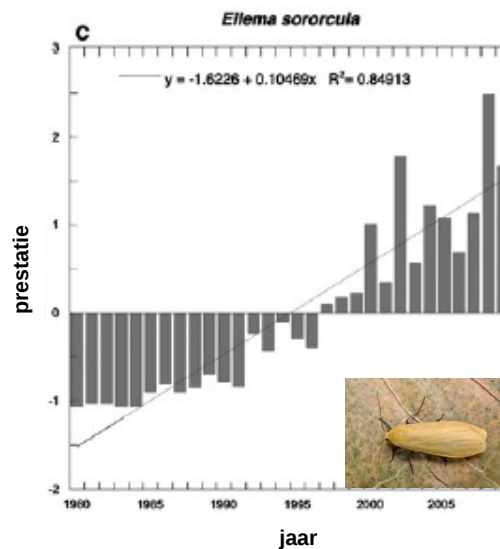
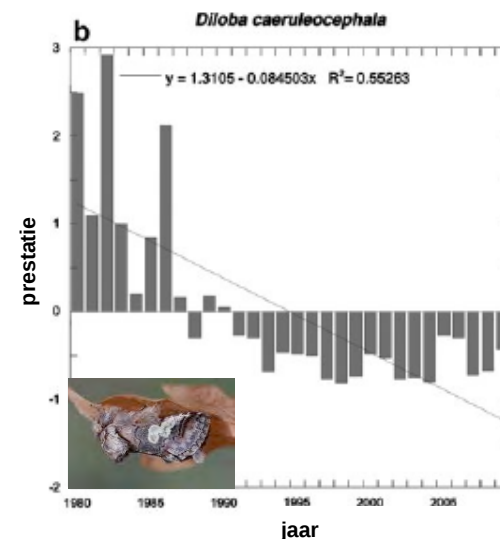
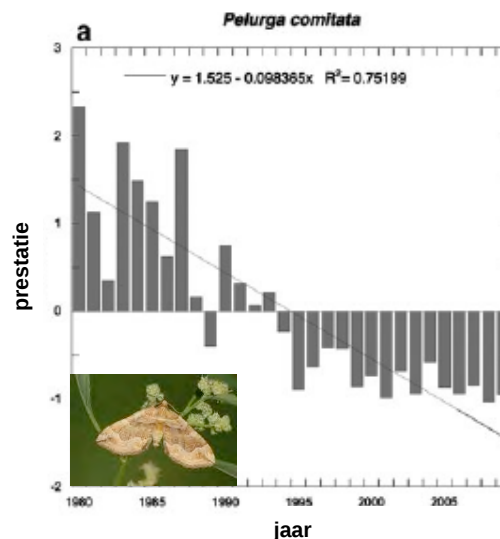

Achteruitgang macro's en micro's

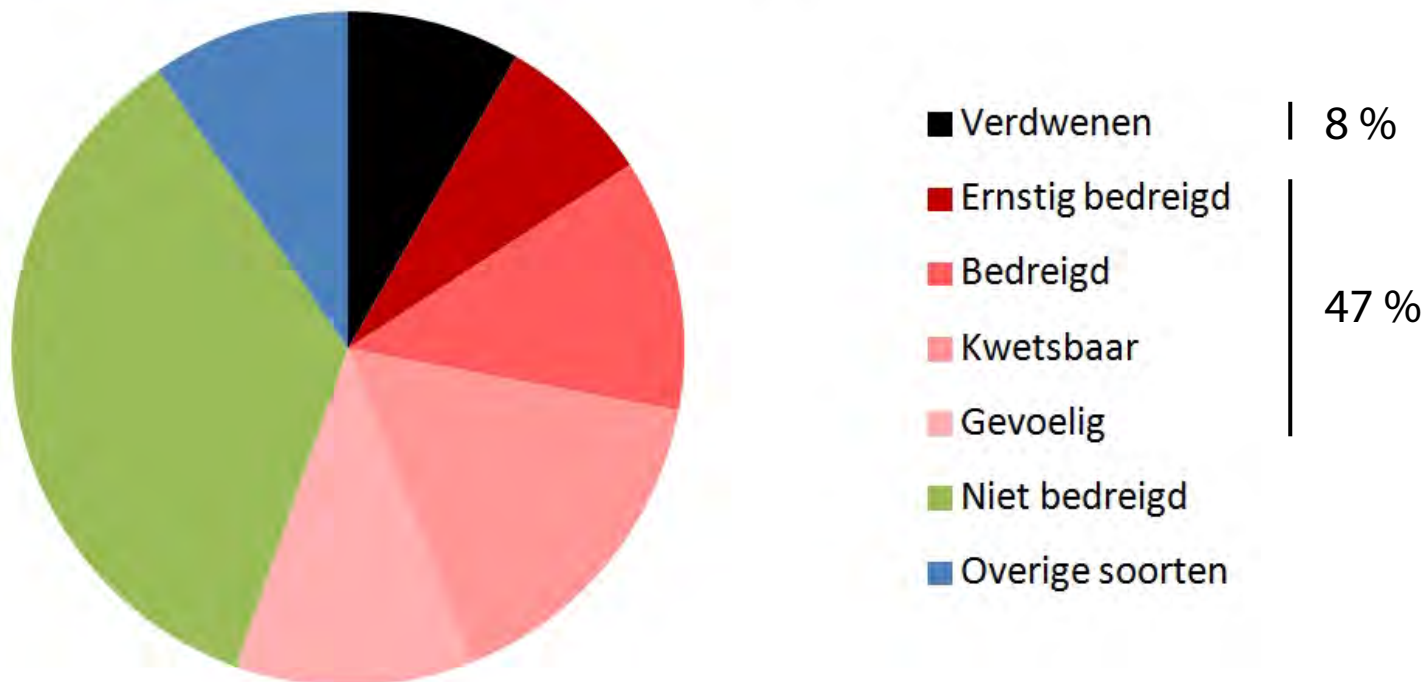
Achteruitgang macro's

- +/- 2/3e van de soorten gaat achteruit, +/- 1/3e gaat sterk achteruit
- Aantal vlinders per waarneming neemt af
- Zeldzame soorten doen het 't slechtst
- Aantal vlinders van algemene soorten neemt met +/- 1/3e af
- Soorten die als vlinder overwinteren doen het 't best

Voorlopige Rode Lijst macro's

- Trend en zeldzaamheid in verspreiding
- Trend en zeldzaamheid in aantal vlinders
- Waarnemingen van 1982 t/m 2011

Rode Lijst categorieën

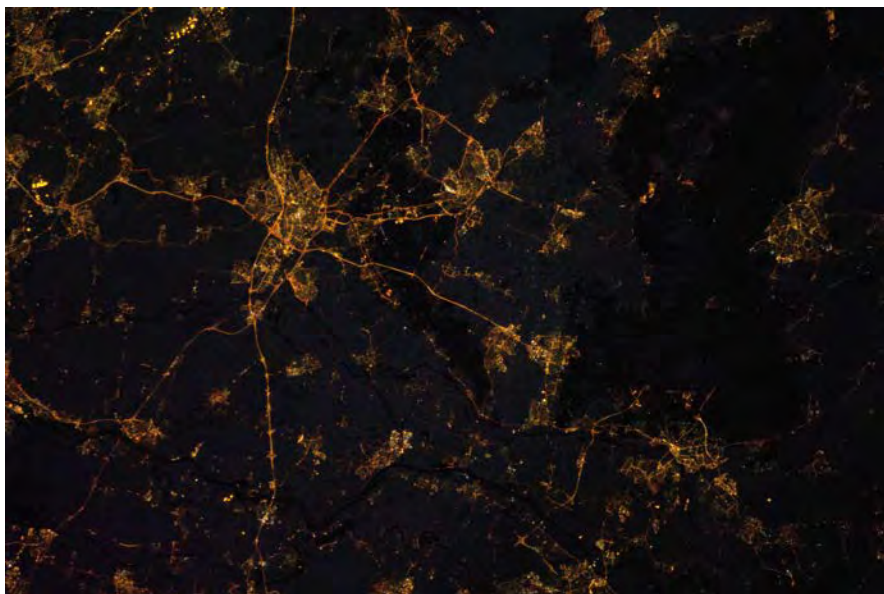

Niet alleen in Nederland

Oorzaken

- **Versnippering en verlies van geschikt leefgebied**
- **Klimaatverandering**
- **Chemische vervuiling**
- **Lichtvervuiling**

'Licht op natuur'

‘Biodiversiteit werkt!’

“Beter inzicht krijgen in de effecten van nectaraanbod op de soortenrijkdom, het aantal en efficiëntie van bestuivers op landschapsniveau”

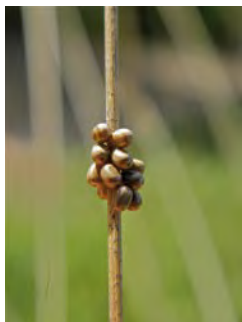
- 20 plots in verschillende agrarische en natuurgebieden
- Plots met/zonder ingezaaid bloemenmengsel
- Hoe beïnvloedt dit?
 - Wilde bijen
 - Dagvlinders
 - Nachtvinders

'Idylle'

Toekomst

- **Onderzoek naar oorzaken en consequenties achteruitgang**
- **Meer ecologische kennis**
 - o.a. relatie met leefomgeving, voedsel- en nectarplanten, sterfte door schimmels, bacteriën en natuurlijke vijanden
- **Meer (betrouwbare) waarnemingen, ook van andere levensstadia**

'Meetnet Nachtv�inders'

Handleiding Landelijk Meetnet
Nachtv�inders

meetnet@vlinderstichting.nl

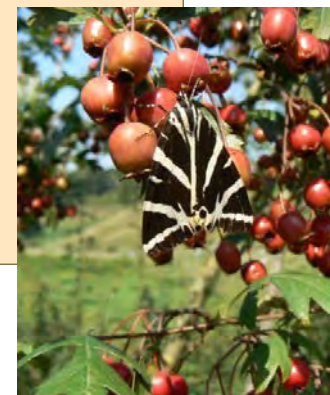
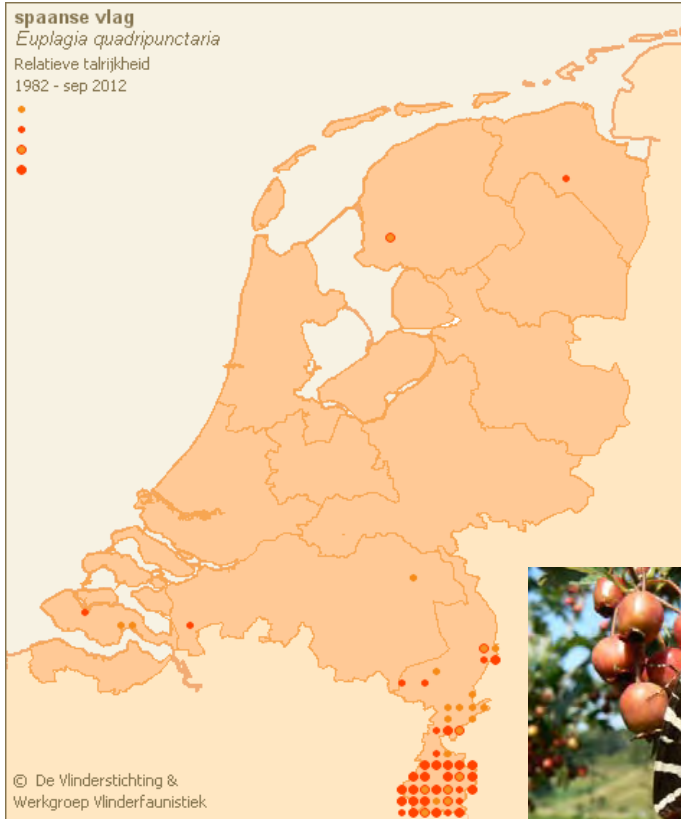

Nachtvlinders en natuurbeheer

teunisbloempijlstaart
Proserpinus proserpina
Relatieve talrijkheid
1982 - sep 2012

spaanse vlag
Euplagia quadripunctaria
Relatieve talrijkheid
1982 - sep 2012

Nachtvlinders en natuurbeheer

- **Grote aantallen, belangrijke rol in ecosystemen**
- **Komen in alle gebieden voor**
 - o.a. schorren, duinen, jeneverbesstruwelen, heiden, graslanden, moerassen, hoogvenen, bossen, agrarische en stedelijke gebieden
- **Geschikte indicatoren voor kwaliteit van een gebied**
- **Grootschalige maatregelen?**
 - herstel en ontwikkeling van geschikte (grote) leefgebieden
 - afname gebruik chemische bestrijdingsmiddelen
 - afname invloed van kunstlicht(kleur)

Nachtvlinders belicht

Ruim 90% van alle vlinders op aarde is geen dagvlinder maar een nachtvlinder. Dat geldt zeker ook voor de vlinders in Nederland. De meeste nachtvlinders zijn 's nachts actief en daardoor aan ons menselijke oog onttrokken. Ze hebben vaak fraaie vleugelpatronen en soms ook prachtige kleuren. Een paar soorten bezorgen ons af en toe overlast, maar bovenal spelen nachtvlinders een belangrijke rol in de natuur: als planteneters (de rupsen), als voedsel voor vogels, vleermuizen en andere insecten, of als bestuiver. Planten en dieren kunnen voor hun voortbestaan zelfs afhankelijk zijn van nachtvlinders.

Nachtvlinders komen in alle agrarische, stedelijke en natuurgebieden in Nederland voor. Het gaat echter niet goed met deze insecten in ons land. Net als in andere delen van Europa is er sprake van een alarmerende achteruitgang van veel soorten. Een voorlopige Rode Lijst van de zogenoemde macronachtvlinders geeft een verontrustend beeld. Van de 841 soorten in Nederland is 47% in meer of mindere mate bedreigd en 8% acuut in gevaar; 8% is zelfs al uit ons land verdwenen. Een belangrijk onderdeel van de natuur is dus bezig te verdwijnen. Onderzoek naar de oorzaken en consequenties van de achteruitgang van nachtvlinders is noodzakelijk om eventueel maatregelen te treffen. Daar moeten veel mensen bij betrokken worden: van de onmisbare waarnemers in de natuur tot terreinbeheerders en beleidsbepalers. Het is hoog tijd dat nachtvlinders, net als dagvlinders, een prominente rol krijgen in het Nederlandse en Europese natuurbeleid.

Nachtvlinders belicht

Nachtvlinders belicht

Willem Ellis
Dick Groenendijk
Mathilde Groenendijk
Ties Huigens
Maurice Jansen
Jippe van der Meulen
Erik van Nieukerken
Rob de Vos

Dynamisch, belangrijk, bedreigd

Bedankt!

- **Auteurs Nachtvlinders belicht:** Willem Ellis, Dick Groenendijk, Mathilde Groenendijk, Maurice Jansen, Jippe van der Meulen, Erik van Nieukerken en Rob de Vos
- **Bijdrage Nachtvlinders belicht:** Liesbeth van Agt, Niko Korenhof, Kim Huskens, Kars Veling, Henk Hunneman, Roy Kleukers, Titia Wolterbeek, Michiel Wallis de Vries, Tim Termaat, Chris van Swaay, Steve Donovan, Anton Baaijens, Gerrit Tuinstra, Jeroen Voogd, Renée den Besten, Prins Bernhard Cultuurfonds, Valkenstadt, **talloze fotografen en waarnemers**
- **Andere bijdragen:** Joop Woelke, Annette van Berkel, Nina Fatouros, Roel de Greeff, Hans Smid, Tibor Bukovinszky, Emma van der Woude, Twan Kranenburg, Dani Lucas-Barbosa, Marcel Dicke, Joop van Loon,, Roy van Grunsven, Koert van Geffen, Jeroen Voogd, Vliegkunstenaars, Urs Wyss, financiers, **talloze waarnemers en vrijwilligers**